

предъ сцената, което е заемалъ хорътъ и неговитѣ акомпаньори. Въ наше време, подъ това име се разбира голѣма група инструменталисти, организирани въ единство, и по единъ опредѣленъ принципъ за състава на влизащитѣ инструменти, съ цель — да изпълняватъ чисто инструментална музика, или да съпровождатъ вокални (гласови) творби. Споредъ състава, различаваме следнитѣ видове оркестри: **Струненъ**, състоящъ само отъ лжковни инструменти: цигулки (I и II), виоли, виолончели и контрабаси; **Духовъ**, състоящъ се само отъ духовни инструменти; **Воененъ**, състоящъ се отъ духови и ударни инструменти; **Фанфаренъ**, въ който влизатъ само медни инструменти. **Пълниятъ** оркестъръ се състои отъ струнни, духови (медни и дървени) и ударни инструменти, и бива **малкъ** (обикновенъ), когато въ него влизатъ: I и II цигулки, виоли, виолончели и контрабаси — образуващи тъй наречения струненъ квинтетъ, 2 флейти, 2 обоя, 2 кларинета, 2 фагота, 2 хорни, 2 тромби и 2 тимпана. Този малкъ О. е, въ който класицитѣ сж писали своитѣ симфонии. Когато къмъ горния съставъ се прибавятъ още едно пиколо, 1 английски рогъ, 1 басъ-кларинетъ, 1 или 2 хорни, 1 или 2 тромбона, туба и др., тогава О. се нарича **голѣмъ**. За получаване по-голѣмо разнообразие отъ звукови краски и по-ярки тонови багри, както и да се увеличи мощността на О, прибавятъ се именно английския рогъ, баскларинетъ, контрафаготъ, бастромбонъ, бастуба, арфа, малкъ барабанъ, чинели, тригълникъ, звънци; органтѣ сжщо намира мѣсто въ този голѣмъ О. Въ най-ново време влѣзе въ голѣмия оркестъръ и челеста (гл. т.), и всѣкакви, специално за разнитѣ случаи направени, ударни инструменти. Въ джазовия оркестъръ намѣриха приемъ и хармониката (ржчна) и всевъзможни екзотични инструменти, а компониститѣ на модерна музика сжщо оразнообразяватъ оркестра съ нови комбинации и нови ударни инструменти. Камерниятъ О. е, обаче, любимия съставъ за компониститѣ на новата музика. За постигане на необикновено голѣма масивностъ

и особени ефекти, още Берлиозъ и Вагнеръ увеличаватъ въ О-раброя на отдѣлнитѣ инструменти. Берлиозъ употребява въ своя Реквиемъ 16 тенортромбона (разпредѣлени на 4 групи, и образуващи отдѣлни хорове, които въ нѣкои мѣста се събиратъ всички и предаватъ необикновена мощностъ на звучността), а Вагнеръ — 8 хорни, 6 арфи, като увеличението на обонитѣ до 3, хорнитѣ до 4, тромпетитѣ до 4, е обикновено нѣщо у него. Преди появата на музикалната драма, О-тъ е сжществувалъ въ единъ примитивенъ видъ. Малвеци употребява въ своитѣ интермедии единъ съставъ, въ който сж влизали клавишни инструменти, малки органи съ флейтови гласове, 4 тромбона, виоли и басова лира. О-тъ на първитѣ опери не е билъ построенъ по единъ опредѣленъ принципъ или логика; при несъпроводнитѣ (самостойни) мѣста, той се е състоялъ отъ струнни инструменти и нѣколко флейти, а въ първитѣ чисто оркестрови композиции, написани отъ Дж. Габриели за църквата „Св. Марко“ въ Венеция, влизатъ, освенъ една силна струнна група, още и флейти и тромбони. Въ операта „San Alessio“ (1634) на Стефано Ланди отъ Римската школа, струнниятъ корпусъ е вече твърде закржгленъ, но все още на оркестра липсва една опредѣлена физиономия — понеже е липсвало едно индивидуално отнасяне и една характеристична употреба на инструментитѣ. Епохата на италианскитѣ цигулкови виртуози съдействува твърде много за изработването на оркестровия стиль. Камернитѣ и църковни сонати, сюититѣ и партититѣ сж били не само солови, но и за О. Основнитѣ на съвремения симфониченъ О, положиха манхаймскитѣ майстори: Щамицъ, Канабихъ, Рихтеръ и др., които иматъ голѣмата заслуга, че възложиха на духовитѣ инструменти самостоятелна задача, до като по-рано тѣ служеха само за усиление на хармонията, а голѣмитѣ класици Хайднъ, Моцартъ и Бетховенъ — придавайки индивидуална роля на отдѣлнитѣ инструменти, доведоха симфоничния О. до онази висота, на която го намираме въ тѣхнитѣ гениални творби. Успоредно съ развитието на самостоятелния